

IV.1. Německá reformace: pluralita myšlení, diskuse jako metoda poznání světa

Materiál 1.:

Martin Luther

Život: Martin Luther (10. 11. 1483 Eisleben – 18. 2. 1546 Eisleben). Církevní reformátor, zakladatel německého protestantismu, reprezentant vysoké šlechty a bohatého měšťanstva. Významný německý spisovatel 1. poloviny 16. století.

Syn horníka, který využil rozvoje horního a hutního podnikání. Studoval v Erfurtu a roku 1505 tam vstoupil do augustiniánského řádu. Pokračoval v teologických studiích a stal se profesorem filozofie a teologie ve Wittenbergu (1512). Studium se soustřeďovalo na biblistiku, především na Pavlovy listy Římanům, na mystiky a na pozdně antické reformy církve. Z toho plynul Lutherův nový pohled na křesťanství. Zabýval se učením o vykoupení hříchů a vztahem mezi vírou a zbožností.

Kritizoval panství papeže a duchovních nad vírou. Dne 31. 10. 1517 formuloval 95 tezí proti síle odpustků, tím začala reformace. Jeho krok směřoval k odstranění dogmatických předpokladů kontroly společnosti a lidského svědomí ze strany katolického kleru. Proti nároku mna moc uplatňovaným církví a propojení církve s dobovým státem.

Na říšském sněmu ve Wormsu odmítl vzít zpět své učení. Jeho zeměpán kurfiřt Fridrich III. ho pak před císařskými orgány ukryl na hradě Wartburgu. Roku 1525 odsoudil radikální vystoupení Thomase Müntzera a německou selskou válku. Po roce 1525 vedl lutherskou církev k podpoře teritoriálních knížat a bohatých měst. Postavil se i proti Zwinglimu, s kterým ho rozdělovalo odlišné učení o Poslední večeři.

Dílo: Překlad Bible do němčiny, ve kterém navázal na činnost Erasma Rotterdamského (Nový zákon z řečtiny 1522, Starý zákon z hebrejštiny 1534). Ještě během jeho života na 400 různých vydání. Sestavení nového katechismu (1529). Jeho jazyk se stal základem pro spisovnou němčinu.

Vytvoření nového německého liturgického zpěvníku a liturgického pořádku. Založeno na lidové písni. V písních mnohdy obsažen spor s katolickou církví, ale také myšlenky o jednotě víry: *Aus tiefer Not ich schrei zu Dir* (1517-1524), *Wir glauben all an einem Gott* (1524), *Ein feste Burg ist unser Gott* (1529), *Vom Himmel hoch* (1535).

Byl autorem nejrozličnějších polemických spisů a traktátů. Odmítnutí papežství a humanismu (proti papeži Lvovi X.). Tato díla rozšiřována letáky. *An der christlichen Adel deutscher Nation* (1520), *Von Kaufhandel und Wucher* (1524).

Překlady a přebásňování bajek: *Etliche Fabeln aus Esopo* (1530, 2. vyd. posmrtně 1550).

Literatura:

Lilje, Hanns: *Martin Luther*. 19. Aufl. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt, 1996.

Herbert Greiner-Mai – Horst Hartmann: Luther, Martin. In: Günther Gurst – Siegfried Hoyer – Ernst Ullmann – Christa Zimmermann (edd.): *Lexikon der Renaissance*. Leipzig 1989, s. 430-431.

Molnár, Amedeo: *Na rozhraní věků*. Praha 1985. (Luther, Zwingli, Kalvín)

-

Martin Luthers Werke. Kritische Gesamtausgabe. Bd. 1-62. Weimar 1883-1983.

Materiál 2.:

Martin Luther a Konrad Wimpina: Teze a antiteze o odpustcích

	Martin Luther	Konrad Wimpina
		<p>Auf dass die Wahrheit offenbark, der Irrtum unterdrückt und durch eine hinreichende Beweisführung, was gegen die katolische Wahrheit vorgebracht wurde, aufgehoben werde, will Bruder Johann Tetzel vom Predigerorden, der heiligen Theologie Bakkalaureus und Ketzermeister, die nachstehenden Thesen verteidigen in der ausgezeichneten Hochschule zu Franfurkt an der Oder, Gott zum Lobe, dem katholischen Glauben zur Verteidigung und dem Heiligen Apostolischen Stuhl zu Ehren.</p> <p><i>Aby byla odhalena pravda, potlačen blud a pomocí dostatečných důkazů zrušeno to, co bylo proti katolické pravdě vzneseno, chce bratr Johann Tetzel z řádu kazatelů, bakalář posvátné teologie a mistr kacíř, na vynikající univerzitě ve Franfurktu nad Odrou obhájit následující teze ke chvále Boha, na obranu katolické víry a ke cti Svatého apoštolského stolce.</i></p>
1.	<p>Da unser Herr und Meister Jesus Christus spricht? Tut Busse. Hat er gewolt, dass das ganze Leben der Gläubigen Busse sein soll.</p> <p><i>Když náš Pán a mistr Ježíš Kristus řekl: „Čiňte pokání,“ (Mt 4,17) chtěl, aby celý život věřícího byl pokáním.</i></p>	<p>Unser Herr Jesus Christus wollte die Sakramente des Neuen Gesetzes, zu denen er alle nach seiner Passion durch seine öffentliche und Auferstehung verpflichtet wissen wollte, auch alle vor seiner Passion durch seine öffentlich Predigt sagt: Dass Christus, wenn er sagte: Tut Busse, nur die innere Busse und äussere Abtötung des Fleisches gewollt habe, dass er nicht auch alle habe lehren wollen das Sakrament der Busse und seine Teile, die Beichte und Genugtuung, als gleichsam verpflichtend – der irrt.</p> <p><i>„Svatosti Nového zákona, k nimž chtěl náš Pán Ježíš Kristus po svém Umučení a Zmrtvýchvstání všechny přivést, učil všechny už před svým Umučením, a to skrze své veřejné vystupování. Každý, kdo by prohlásil ve veřejném kázání, že Kristus slovy „čiňte pokání“ myslel pouze vnitřní pokání a vnější umrtvování těla, a že tím nechtěl se stejnou závazností naučit všechny svátost pokání se všemi jejími částmi, tj. zpovědí a zadostiučiněním [myšleno pokání v užším slova smyslu, např. odpustky; pozn. redakce], se mýlí.“</i></p>

2.	<p>Diese Wort kann nicht von der Busse als Sakrament – d.h. von der Beichte und Genugtuung –, die durch das priesterische Amt verwaltet wird, verstanden werden</p> <p><i>Těmto slovům nelze rozumět tak, že znamenala pokání svátostné, tj. vyznání (zpověď) a odpuštění udílených kněžími.</i></p>	<p>Ja es hilft nun nichts, wenn die innere Reue auch die Abtötung des Fleisches bewirkt, sofern nicht auch in der Tat oder im Wunsch die Beichte und Genugtuung vorhanden ist.</p> <p><i>„Není k ničemu, když vnitřní lítost podnítl umrtvování těla, pokud skrze čin či přání neproběhne zpověď a nedojde k odpuštění.“</i></p>
3.	<p>Es bezieht sich auch nicht nur auf eine innere Busse, ja eine solche wäre gar keine, wenn sie nicht nach aussen mancherlei Werke zur Abtötung des Fleisches bewirkte.</p> <p><i>Avšak neznamenají pouze vnitřní pokání, neboť není žádné vnitřní pokání bez různého vnějšího umrtvení těla.</i></p>	<p>Diese Genugtuung – den Gott lässt keine Missetat ungesühnt – erfolgt mir göttlicher Billigung durch die Strafe oder etwas, das ihr gleichwertig ist.</p> <p><i>Toto rozhršení – neboť Bůh nenechává žádný zlý skutek nepotrestaný – je poskytováno se souhlasem Boha prostřednictvím trestu nebo něčeho, co je trestu rovnocenné.“</i></p>
4.	<p>Daher bleibt die Strafe, solange der Haß gegen sich selhat – das ist die Mahre Herzensbuße – bestehen bleibt, also bis zum Eingang ins Himmelreich.</p> <p><i>A tak trest za hřích trvá tak dlouho, jak dlouho trvá nenávisť k sobě (to je skutečné vnitřní pokání), a pokračuje až do našeho vstupu do nebeského království.</i></p>	<p>Sie wird entweder durch die Priester – nach eigener Entscheidung oder nach den kirchlichen Satzungen – oder bisweilen von der göttlichen Gerechtigkeit gefordert und ist hier oder im Fegefeuer zu entrichten.</p> <p><i>„Trest je buď požadován knězem – dle jeho rozhodnutí nebo dle církevních zákonů –, nebo někdy Boží spravedlností a je nutné si jej odpykat zde nebo v očistci.“ (...)</i></p>
5.	<p>Der Papst will und kann keine Strafen erlassen, außer solchen, die er aufgrund Steiner eigenen Entscheidung oder der der kirchlichen Satzungen auferlegt hat.</p> <p><i>Papež nemá v úmyslu odpustit a nemůže odpustit žádné jiné tresty než ty, které udělil ze své vlastní autority nebo na základě kanonického práva.</i></p>	
6.	<p>Der Papst kann eine Schuld nur dadurch erlassen, daß er sie als von Gott erlassen erklärt und bezeugt, natürlich kann er sie in den ihm vorbehaltenen Fällen erlassen; wollte man das geringachten, bliebe die Schuld ganz und gar bestehen.</p> <p><i>Papež nemůže odpustit žádnou vinu. Může jen vysvětlovat a ukazovat, že bylo Bohem odpuštěno. Může samozřejmě odpouštět vinu v případech týkajících se jeho posouzení. Pokud by někdo pohrdal odpuštěním v těchto případech, zůstala by vina celá neodpuštěna.</i></p>	
7.	<p>Gott erläßt überhaupt keinem die Schuld, ohne ihn zugleich demütig in allem dem Priester, seinem Stellvertreter, zu unterwerfen.</p> <p><i>Bůh neodpouští vinu nikomu, kdo se současně ve všech věcech nepokoří před knězem, Jeho zástupcem.</i></p>	

8.	Die kirchlichen Bestimmungen über die Buße sind nur für die Lebenden verbindlich, den Sterbenden darf demgemäß nichts auferlegt werden. <i>Církevní ustanovení o pokání jsou vložena jen na živé. Nic podle nich nelze ukládat umírajícímu.</i>	
9.	Daher handelt der Heilige Geist, der durch den Papst wirkt, uns gegenüber gut, wenn er in seinen Erlassen immer den Fall des Todes und der höchsten Not ausnimmt. <i>Duch svatý v papeži je k nám vlídný, protože vždy dělá ve svých dekretech výjimku v případě smrti a nutnosti.</i>	
10.	Unwissend und schlecht handeln diejenigen Priester, die den Sterbenden kirchliche Bußen für das Fegefeuer aufsparen. <i>Z nevědomosti a špatnosti jednají ti kněží, kteří pro umírající ponechávají církevní tresty v očistci.</i>	
11.	Die Meinung, daß eine kirchliche Bußstrafe in eine Fegefeuerstrafe umgewandelt werden könne, ist ein Unkraut, das offenbar gesät worden ist, während die Bischöfe schliefen. <i>Názor, že církevní tresty mohou být přeměněny v tresty v očistci, je očividně koukol, který byl zaset, když biskupové spali. (Mt 13,25)</i>	
12.	Früher wurden die kirchlichen Bußstrafen nicht nach, sondern vor der Absolution auferlegt, gleichsam als Prüfstein für die Aufrichtigkeit der Reue. <i>V dřívějších dobách byly církevní tresty udílány před a ne po rozhřešení k prokázání opravdovosti pokání.</i>	
13.	Ist die Haltung eines Sterbenden und die Liebe (Gott gegenüber) unvollkommen, so bringt ihm das notwendig große Furcht, und diese ist um so größer, je geringer jene ist. <i>Nedostatečné zdraví ducha, tj. nedostatek lásky s sebou nutně přináší strach, který je tím větší, čím menší je láska.</i>	
14.	Die Sterbenden werden durch den Tod von allem gelöst, und für die kirchlichen Satzungen sind sie schon tot, weil sie von Rechts wegen davon befreit sind. <i>Umírající jsou smrtí osvobozeni od všech trestů, neboť již zemřeli církevním předpisům a dosáhli zproštění z jejich pravomoci.</i>	

15.	<p>Diese Furcht und dieser Schrecken genügen für sich allein - um von anderem zu schweigen -, die Pein des Fegefeuers auszumachen; denn sie kommen dem Grauen der Verzweiflung ganz nahe.</p> <p><i>Tento strach a hrůza jsou dostatečné samy o sobě - nemluvě o jiných věcech - aby reprezentovaly trest očistce, protože to je velmi blízko hrůze zoufalství.</i></p>	
16.	<p>Es scheinen sich demnach Hölle, Fegefeuer und Himmel in der gleichen Weise zu unterscheiden wie Verzweiflung, annähernde Verzweiflung und Sicherheit.</p> <p><i>Peklo, očistec a nebe lze rozlišit podobně jako zoufalství, téměř zoufalství a jistotu bezpečí.</i></p>	
17.	<p>Offenbar haben die Seelen im Fegefeuer die Mehrung der Liebe genauso nötig wie eine Minderung des Grauens.</p> <p><i>Zdá se, že u duší v očistci se snižuje hrůza a roste láska.</i></p>	
18.	<p>Offenbar ist es auch weder durch Vernunft- noch Schriftgründe erwiesen, daß sie sich außerhalb des Zustandes befinden, in dem sie Verdienste erwerben können oder in dem die Liebe zunehmen kann.</p> <p><i>Zdá se, že nelze dokázat ani rozumem ani Písmem, že duše v očistci nemají možnost získat zásluhy, tj. růst v lásce.</i></p>	
19.	<p>Offenbar ist auch dieses nicht erwiesen, daß sie - wenigstens nicht alle - ihrer Seligkeit sicher und gewiß sind, wenngleich wir ihrer völlig sicher sind.</p> <p><i>Rovněž se zdá být neprokázané, že duše v očistci, nebo všechny z nich, jsou si jisté vlastní spásou, i když my si jisti jsme.</i></p>	
20.	<p>Daher meint der Papst mit dem vollkommenen Erlass aller Strafen nicht einfach den Erlass sämtlicher Strafen, sondern nur derjenigen, die er selbat auferlegt hat.</p> <p><i>Pokud tedy papež vyhláší „úplné odpuštění trestů“, nemyslí odpuštění všech trestů ale jen těch, které sám udělil.</i></p>	
21.	<p>Deshalb irren jene Ablassprediger, die sagen, daß durch die Ablässe des Papstes der Mensch von jeder Strafe frei und los werde.</p> <p><i>Hlasatelé odpustků tedy bloudí, pokud tvrdí, že papežské odpustky osvobozují a zachraňují člověka ode všech trestů.</i></p>	
22.	<p>Vielmehr erläßt er den Seelen im Fegefeuer keine einzige Strafe, die sie nach den kirchlichen Satzungen in diesem Leben hätten abbüßen müssen.</p> <p><i>Papež tedy neodpustí duším v očistci žádné tresty, které si měly podle církevních ustanovení odpykat v tomto životě.</i></p>	

23.	Wenn überhaupt irgendwem irgendein Erlass aller Strafen gewährt werden kann, dann gewiß allein den Vollkommensten, das heißt aber, ganz wenigen. <i>Bylo-li by úplné odpuštění trestů vůbec možné udělit, pak pouze těm nejdokonalejším lidem, tj. velmi malému počtu.</i>	
24.	Deswegen wird zwangsläufig ein Großteil des Volkem durch jenes in Bausch und Bogen großsprecherisch gegebene Versprechen des Straferlasses getäuscht. <i>To nutně znamená, že většina lidí je klamána úplným a vychloubačným slibem odpuštění všech trestů.</i>	
25.	Die gleiche Macht, die der Papst bezüglich des Fegefeuers im allgemeinen hat, besitzt jeder Bischof und jeder Seelsorger in seinem Bistum bzw. seinem Pfarrbezirk im besonderen. <i>Moc, kterou má obecně papež nad očistcem, je stejná jako moc, kterou má biskup nebo kněz ve své diecézi nebo farnosti.</i>	
26.	Der Papst handelt sehr richtig, den Seelen (im Fegefeuer) die Vergebung nicht auf Grund seiner - ihm dafür nicht zur Verfügung stehenden - Schlüsselgewalt, sondern auf dem Wege der Fürbitte zuzuwenden. <i>Papež koná správně, pokud vyhláší odpuštění duším v očistci, ne však mocí klíčů, kterou ani nemá, ale na způsob přímlyvy za ně.</i>	
27.	Menschenlehre verkündigen die, die sagen, daß die Seele [aus dem Fegefeuer] emporfliege, Donald das Geld im Kasten klinut. <i>Pouze lidské učení hlásají ti, kteří prohlašují, že když cinkne peníz o dno truhlice, vyletí duše z očistce.</i>	Wer sagt, dass die Ablassprediger irren, wenn sie predigen, dass durch den Ablass des Papstes der Mensch von jeder Strafe frei und los werde, ist im Irrtum. <i>Kdo říká, že se kazatelé odpustků mýlí, když hlásají, že papežské odpustky osvobozují člověka od všech trestů, ten se mýlí.</i>
28.	Gewiß, Donald das Geld im Kasten klinut, können Gewinn und Habgier wachsen, aber die Fürbitte der Kirche steht allein auf dem Willen Gottes. <i>Je jisté, že když cinkne peníz o dno pokladnice, vzroste lakota a žádostivost, ale výsledek přímlyvné modlitby církve je jen v rukou Božích.</i>	
29.	Wer weiß denn, ob alle Seelen im Fegefeuer losgekauft werden wollen, wie es beispielsweise beim heiligen Severin und Paschalis nicht der Fall gewesen sein soll. <i>Kdo ví, zda všechny duše v očistci chtějí být vykoupěny tak, jak známe z vyprávění o svatých Severinovi a Paschalovi.</i>	

30.	Keiner ist der Echtheit seiner Reue gewiß, viel weniger, ob er völligen Erlaß (der Sündenstrafe) erlangt hat. <i>Nikdo si nemůže být jistý pravostí své lítosti, natož pak odpuštěním všech trestů.</i>	
31.	So selten einer in rechter Weise Buße tut, so selten kauft einer in der rechten Weise Ablaß, nämlich außerordentlich selten. <i>Tak vzácné jako opravdu kající se člověk jsou případy těch, kdo si opravdu kupují odpustky, tj. výjimečně vzácné.</i>	
32.	Wer glaubt, durch einen Ablaßbrief seines Heils gewiß sein zu können, wird auf ewig mit seinen Lehrmeistern verdammt werden. <i>Ti, kteří si jsou jisti vlastní spásou na základě odpustkových listů, budou spolu se svými učiteli navěky zavrženi.</i>	
33.	Nicht genug kann man sich vor denen hüten, die den Ablaß des Papstes jene unschätzbare Gabe Gottes nennen, durch die der Mensch mit Gott versöhnt werde. <i>Je nutné mít se na pozoru před těmi, kteří hlásají, že papežské odpustky jsou darem Božím, který lidem umožňuje usmíření s Ním.</i>	
34.	Jene Ablaßnaden beziehen sich nämlich nur auf die von Menschen festgesetzten Strafen der sakramentalen Genugtuung. <i>Nebot' tyto odpustkové listy se týkají výhradně svátostného pokání ustanoveného lidmi.</i>	Dass die gereinigte Seele (aus dem Fegefeuer) emporfliegt, bedeutet, dass sie Gott ungehindert zu schauen vermag. Wer also sagt, dass die Seele nicht schneller emporfliegen kann, als der Groschen auf den Boden der Kiste fällt -, der irrt. <i>Skutečnost, že očištěná duše vzlétne (z očištěnce), znamená, že je schopna vidět Boha neskrytého. Takže každý, kdo tvrdí, že duše nemůže vzlétnout rychleji, než peníz spadne na dno krabice, se mýlí.</i>
35.	Nicht christlich predigen die, die lehren, daß für die, die Seelen (aus dem Fegefeuer) loskaufen oder Beichtbriefe erwerben, Reue nicht nötig sei. <i>Ti, kteří hlásají, že lítost není nutná u těch, kteří chtějí vykoupit duši z očištěnce či získat zpovědní výhodu, kážou nekřesťanskou nauku.</i>	Dass durch die öffentlichen Fürbitten Gewinn und Habgier gesucht werden, daraus aber keine Wirkung der Reinigung folge-, ist ein Irrtum. <i>Mylná je představa, že veřejné přimluy usilují o zisk a chamtivost, ale že to nemá očistný účinek.</i>
36.	Jeder Christ, der wirklich bereut. Hat Anspruch auf völligen Erlaß von Strafe und Schuld, auch ohne Ablaßbrief. <i>Každý opravdu kající se křesťan má nárok na úplné odpuštění trestů, a to i bez odpustkového listu.</i>	
37.	Jeder Mahre Christ, sei er lebendig oder tot, hat Anteil an allen Gütern Christi und der Kirche, von Gott ihm auch ohne Ablaßbrief gegeben. <i>Každý opravdový křesťan, živý i mrtvý, má Bohem daný podíl na všech požehnáních a milosti Krista a církve, a to i bez odpustkového listu.</i>	

38.	<p>Doch dürfen der Erlaß und der Anteil [an den genannten Gütern], die der Papst vermittelt, keineswegs geringgeachtet werden, weil sie – wie ich schon sagte – die Erklärung der göttlichen Vergenbung darstellen.</p> <p><i>Nicméně odpuštění a požehnání papeže nemají být v žádném případě přehlížena a v opovrzení, protože jsou, jak jsem již řekl, vyhlášením Božího odpuštění.</i></p>	
39.	<p>Auch den gelehrtesten Theologen dürfte es sehr schwerfallen, vor dem Volk zugleich die Fülle der Ablässe und die Aufrichtigkeit der Reue zu rühmen.</p> <p><i>I pro nejvzdělanější teology je obtížné vychalovat lidem spousty odpustků a současně kázat potřebu opravdové lítosti.</i></p>	
40.	<p>Aufrichtige Reue beehrt und liebt die Strafe. Die Fülle der Ablässe aber macht gleichgültig und lehrt sie hassen, wenigstens legt sie das nahe.</p> <p><i>Skutečná lítost vyhledává a miluje tresty za hříchy, avšak množství odpustků tyto tresty zvoľňuje a vede lidi k nenávisti k nim - nebo alespoň vytváří podmínky k tomu, aby je nenáviděli.</i></p>	
41.	<p>Nur mit Vorsicht darf der apostolische Ablaß gepredigt werden, damit das Volk nicht fälschlicherweise meint, er sei anderen guten Werken der Liebe vorzuziehen.</p> <p><i>O papežských odpustcích je třeba kázat velmi obezřetně, aby lid neměl nesprávně za to, že je správně dávat jim přednost před ostatními dobrými skutky lásky.</i></p>	
42.	<p>Man soll die Christen lehren: Die Meinung des Papstes ist es nicht, daß der Erwerb von Ablaß in irgendeiner Weise mit Werken der Barmherzigkeit zu vergleichen sei.</p> <p><i>Křesťany je třeba učít, že papež v žádném případě nemá v úmyslu přirovnávat kupování odpustků ke skutkům milosti.</i></p>	
43.	<p>Man soll die Christen lehren: Dem Armen zu geben oder dem Bedürftigen zu leihen ist besser, als Ablaß zu kaufen.</p> <p><i>Křesťany je třeba učít, že ten, kdo dává chudému nebo půjčuje potřebnému, koná lepší skutek než je kupování odpustků.</i></p>	<p>Dass jeder Christ, sei er lebendig oder tot, Anteil habe an allen Gütern, ist hinsichtlich des autoritativen Erlasses der Strafen – ein Irrtum.</p> <p><i>To, že každý křesťan, ať už živý nebo mrtvý, má podíl na všech statcích, je - s ohledem na autoritativní nařízení trestu - omyl.</i></p>
44.	<p>Denn durch ein Werk der Liebe wächst die Liebe und wird der Mensch besser, aber durch Ablaß wird er nicht besser, sondern nur teilweise von der Strafe befreit.</p> <p><i>Protože láska roste skutky lásky a člověk se stává lepším, avšak kupováním odpustků se člověk nestává lepším, ale pouze se částečně osvobozuje od trestů.</i></p>	

45.	<p>Man soll die Christen lehren: Wer einen Bedürftigen sieht, ihn übergeht und statt dessen für den Ablass gibt, kauft nicht den Ablass des Papstes, sondern handelt sich den Zorn Gottes ein.</p> <p><i>Křesťany je třeba učit, že když někdo bez povšimnutí mine někoho v nouzi a pak věnuje své peníze na nákup odpuštění, nekupuje si odpustky od papeže ale rozhořčení od Boha.</i></p>	
46.	<p>Man soll die Christen lehren: Die, die nicht im Überfluß leben, sollen das Lebensnotwendige für ihr Hauswesen behalten und keinesfalls für den Ablass verschweden.</p> <p><i>Křesťany je třeba učit, že pokud nemají více peněz, než potřebují pro své rodiny, nemají mrhat penězi na odpustky.</i></p>	
47.	<p>Man soll die Christen lehren: Der Kauf von Ablass ist eine freiwillige Angelegenheit, nicht gebotten.</p> <p><i>Křesťany je třeba učit, že kupování odpustků je otázka svobodné vůle a ne přikázání.</i></p>	
48.	<p>Man soll die Christen lehren: Der Papst hat bei der Erteilung von Ablass ein für ihn dargebrachtes Gebet nötiger und wünscht es deshalb auch mehr als zur Verfügung gestelltes Geld.</p> <p><i>Křesťany je třeba učit, že papež potřebuje mnohem více jejich modlitby než peníze. Udílí-li tedy odpustky, žádá spíše o horlivé modlitby než peníze.</i></p>	
49.	<p>Man soll die Christen lehren: Der Ablass des Papstes ist nützlich, wenn man nicht sein Vertrauen darauf setzt, aber sehr schädlich, falls man darüber die Furcht Gottes fahrenläßt.</p> <p><i>Křesťany je třeba učit, že odpustky jsou užitečné pouze tehdy, když do nich nevkládají svoji důvěru, ale velmi škodlivé, pokud jejich vlivem ztrácejí bázeň z Boha.</i></p>	
50.	<p>Man soll die Christen lehren: Wenn der Papst die Erpressungsmethoden der Ablassprediger wüßte, sähe er lieber die Peterskirche in Asche sinken, als daß sie mit Haut, Fleisch und Knochen seiner Schafe erbaut würde.</p> <p><i>Křesťany je třeba učit, že kdyby papež věděl o vyděračství kazatelů odpustků, radši by připustil, aby se bazilika sv. Petra rozpadla v prach, než aby byla vybudována z kůže, masa a kostí jeho ovcí.</i></p>	<p>Die Werke der Liebe gelten mehr beim Erwerb von Vendiensten, aber die Plenarablässe meht zu schneller Genugtuung und völligem Straferlass. Wer das nicht weiss oder nicht glaubt und dem Volk das eine lehrt und das andere verschweigt-, der irrt.</p> <p><i>Die Werke der Liebe gelten mehr beim Erwerb von Vendiensten, aber die Plenarablässe meht zu schneller Genugtuung und völligem Straferlass. Wer das nicht weiss oder nicht glaubt und dem Volk das eine lehrt und das andere verschweigt-, der irrt.</i></p>

51.	<p>Man soll die Christen lehren: Der Papst wäre, wie es seine Pflicht ist, bereit - wenn nötig -, die Peterskirche zu verkaufen, um von seinem Gelde einem großen Teil jener zu geben, denen gewisse Ablassprediger das Geld aus der Tasche holen.</p> <p><i>Křesťany je třeba učit, že by bylo papežovo přání a povinnost prodat baziliku sv. Petra, aby dal peníze těm, ze kterých je pouliční prodáváci odpustků vymámili.</i></p>	
52.	<p>Auf Grund eines Ablassbriefes das Heil zu erwarten ist eitel, auch wenn der (Ablass-) Kommissar, ja der Papst selbst ihre Seelen dafür verpfändeten.</p> <p><i>Je marné stavět svoji spásu na odpustcích, i kdyby jejich prodejci ba i papež sám ručili svou duší.</i></p>	
53.	<p>Die anordnen, daß um der Ablasspredigt willen das Wort Gottes in den umliegenden Kirchen völlig zum Schweigen komme, sind Feinde Christi und des Papstes.</p> <p><i>Existují nepřátelé Boha a papeže, kteří v některých kostelech zakazují kázat slovo Boží, aby se v jiných mohlo kázat o odpustcích.</i></p>	<p>Wer dem Armen gibt und leiht dem Bedürftigen, tut besser hinsichtlich der Mehrung seiner Verdienste. Wer aber Ablässe kauft, tut besser in bezug auf schnellere Busse. Wer das Volk anders unterrichtet, der verführt es, und wer glaubt, dass der Kauf von Ablässen nicht auch ein Werk der Barmherzigkeit ist-, der irrt.</p> <p><i>Ten, kdo dává chudým a půjčuje potřebným, si vede lépe, pokud jde o zvýšení jeho příjmů. Kdo však kupuje odpustky, dělá lépe, pokud jde o rychlejší pokání. Kdo učí lidi jinak, klame je, a kdo se domnívá, že nákup odpustků není také skutkem milosrdenství, mýlí se.</i></p>
54.	<p>Dem Wort Gottes geschieht Unrecht, wenn in ein und derselben Predigt auf den Ablass die gleiche oder längere Zeit verwendet wird als für jenes.</p> <p><i>Je páchána křivda Božímu slovu, pokud je v kázání stejná nebo dokonce větší část než jemu věnována odpustkům.</i></p>	
55.	<p>Die Meinung des Papstes ist unbedingt die: Wenn der Ablass - als das Geringste - mit einer Glocke, einer Prozession und einem Gottesdienst gefeiert wird, sollte das Evangelium - als das Höchste - mit hundert Glocken, hundert Prozessionen und hundert Gottesdiensten gepredigt werden.</p> <p><i>Je jistě záměrem papeže, že pokud jsou odpustky, které jsou nedůležitou věcí, oslavovány jedním zvonem, procesím či mší, pak by Evangelium, které je jistě největší věcí, bylo kázáno stovkami zvonů, stovkami procesí a stovkami mší.</i></p>	

56.	Der Schatz der Kirche, aus dem der Papst den Ablass austeilt, ist bei dem Volke Christi weder genügend genannt noch bekannt. <i>„Poklady církve“, ze kterých papež uděluje odpustky, nejsou mezi lidmi dostatečně známé ani vysvětlené.</i>	
57.	Offenbar besteht er nicht in zeitlichen Gütern, denn die würden viele von den Predigern nicht so leicht mit vollen Händen austeilen, sondern bloß sammeln. <i>To, že odpustky nejsou pokladem časným, je zřejmé, neboť mnoho jejich prodejců je dále nedistribuuje, ale shromažďuje je.</i>	
58.	Er besteht aber auch nicht aus den Verdiensten Christi und der Heiligen, weil diese dauernd ohne den Papst Gnade für den inwendigen Menschen sowie Kreuz, Tod und Hölle für den äußeren bewirken. <i>„Poklady církve“, ze kterých papež odpustky udílí, nejsou ani zásluhy Krista a ani zásluhy svatých, protože ty stále i bez papeže působí vnitřnímu člověku milost a člověku vnějšmu kříž, smrt a peklo.</i>	
59.	Der heilige Laurentius hat gesagt, daß der Schatz der Kirche ihre Armen seien, aber die Verwendung dieses Begriffes entsprach der Auffassung seiner Zeit. <i>Svatý Vavřinec říkal, že pokladem církve jsou její chudí, ale mluvil v souladu s tím, jak bylo Slovo používáno v jeho době.</i>	
60.	Wohlbegründet sagen wir, daß die Schlüssel der Kirche - die ihr durch das Verdienst Christi geschenkt sind - jenen Schatz darstellen. <i>Bez unáhlení říkáme, že klíče církve, dané díky zásluhám Krista, jsou tím pokladem.</i>	
61.	Selbstverständlich genügt die Gewalt des Papstes allein zum Erlaß von Strafen und zur Vergebung in besondern, ihm vorbehaltenen Fällen. <i>Protože je jasné, že papežova moc je sama o sobě dostatečná k odpuštění v jemu vyhrazených případech.</i>	
62.	Der wahre Schatz der Kirche ist das allerheiligste Evangelium von der Herrlichkeit und Gnade Gottes. <i>Skutečným pokladem církve je nejsvětější Evangelium slávy a milosti Boží.</i>	
63.	Deiser ist zu Recht allgemein verhaßt, weil er aus Ersten Letzte macht. <i>Avšak tento poklad je přirozeně nejodpornější, protože první dělá posledními. (Mt 20,16)</i>	

64.	<p>Der Schatz des Ablasses jedoch ist zu Recht außerordentlich beliebt, weil er aus Letzten Erste macht.</p> <p><i>Poklad odpustků je na druhou stranu maximálně přijatelný, protože poslední dělá prvními.</i></p>	
65.	<p>Also ist der Schatz des Evangeliums das Netz, mit dem man einst die Besitzer von Reichtum fing.</p> <p><i>Takže poklady evangelia jsou sítě, do kterých se dříve lovili vlastníci bohatství.</i></p>	
66.	<p>Der Schatz des Ablasses ist das Netz, mit dem man jetzt den Reichtum von Besitzenden fängt.</p> <p><i>Poklad odpustků jsou sítě, do kterých se nyní loví bohatství vlastníků.</i></p>	
67.	<p>Der Ablass, den die Ablassprediger lautstark als außerordentliche Gnaden anpreisen, kann tatsächlich dafür gelten, was das gute Geschäft anbelangt.</p> <p><i>Odpustky, které jejich kazatelé označují za největší milost, jsou jí opravdu, dokud přinášejí zisk.</i></p>	
68.	<p>Doch sind sie, verglichen mit der Gnade Gottes und der Verehrung des Kreuzes, in der Tat ganz geringfügig.</p> <p><i>Ve skutečnosti jsou však nejmenší milostí, jsou-li porovnány s milostí Boží a zbožností kříže.</i></p>	
69.	<p>Die Bischöfe und Pfarrer sind gehalten, die Kommissare des apostolischen Ablasses mit aller Ehrerbietung zuzulassen.</p> <p><i>Biskupové a kněží jsou povinni přijímat s veškerou úctou prodejce papežských odpustků.</i></p>	
70.	<p>Aber noch mehr sind sie gehalten, Augen und Ohren anzustrengen, daß jene nicht anstelle des päpstlichen Auftrags ihre eigenen Phantastereien predigen.</p> <p><i>Ale jsou ještě více povinni napínat uši a oči, aby tito muži nekázali své vlastní sny místo toho, čím byli pověřeni papežem.</i></p>	<p>Das Evangelium, die gesundmachenden Gaben, die Sakramente und die Ablässe werden allesamt mit dem Namen der Gnade bezeichnet. Das eine folglich zu erheben, das andere zurückzusetzen - heisst, völlig zu irren.</p> <p><i>Evangelium, dary uzdravení, svátosti a odpustky jsou označovány jménem milosti. Vyyvyšovat jedno a odsouvat druhé je tedy naprostý omyl.</i></p>
71.	<p>Wer gegen die Wahrheit des apostolischen Ablasses spricht, der sei verworfen und verflucht.</p> <p><i>Necht' je proklet ten, kdo mluví proti pravdě o papežských odpustcích.</i></p>	
72.	<p>Aber wer gegen Zügellosigkeit und Frechheit der Worte der Ablassprediger auftritt, der sei gesegnet.</p> <p><i>Necht' je ale požehnan ten, kdo chrání před chtivostí a kvůli prodavačů odpustků.</i></p>	

73.	Wie der Papst zu Recht seinen Bannstrahl gegen diejenigen schleudert, die hinsichtlich des Ablassgeschäftes auf mannigfache Weise Betrug ersinnen, <i>Stejně jako papež spravedlivě hřímá proti každému, kdo škodí prodeji odpustků,</i>	
74.	So will er viel mehr den Bannstrahl gegen diejenigen schleudern, die unter dem Vorwand des Ablasses auf Betrug hinsichtlich der heiligen Liebe und Wahrheit sinnen. <i>Mnohem více bude hřímat proti každému, kdo používá odpustky jako záminku, aby uškodil svaté lásce a pravdě.</i>	
75.	Es ist irrsinnig zu meinen, daß der päpstliche Ablass mächtig genug sei, einen Menschen loszusprechen, auch wenn er - was ja unmöglich ist - der Gottesgebälerin Gewalt angetan hätte. <i>Domnívat se, že odpustky jsou natolik mocné, že by přinesly odpuštění i tomu, kdo by spáchal nemožné a poskvrnil matku Boží, je bláznovství.</i>	
76.	Wir behaupten dagegen, daß der päpstliche Ablass auch nicht die geringste läßliche Sünde wegnehmen kann, was deren Schuld betrifft. <i>My naopak říkáme, že papežské odpustky nejsou s to odstranit vinu ani za lehké hříchy.</i>	
77.	Wenn es heißt, auch der heilige Petrus könnte, wenn er jetzt Papst wäre, keine größeren Gnaden austeilen, so ist das eine Lästerung des heiligen Petrus und des Papstes. <i>Říkat, že i kdyby sám svatý Petr byl dnes papežem, nemohl by udělit větší milosti, je rouhání proti svatému Petru i papeži.</i>	
78.	Wir behaupten dagegen, daß dieser wie jeder beliebige Papst größere hat, nämlich das Evangelium, "Geisteskräfte und Gaben, gesund zu machen" usw., wie es 1. Kor. 12 heißt. <i>My naopak říkáme, že dnešní i jakýkoli jiný papež má k dispozici mnohem větší milosti: Evangelium, duchovní síly, dar uzdravování atd., jak je psáno. (1Kor 12,28)</i>	
79.	Es ist Gotteslästerung zu sagen, daß das (in den Kirchen) an hervorragender Stelle errichtete (Ablass-) Kreuz, das mit dem päpstlichen Wappen versehen ist, dem Kreuz Christi gleichkäme. <i>Říkat, že kříž ozdobený papežským erbem, který je používán prodeji odpustků, je co do hodnoty stejný jako Kristův kříž, je rouhání.</i>	

80.	<p>Bischöfe, Pfarrer und Theologen, die dulden, daß man dem Volk solche Predigt bietet, werden dafür Rechenschaft ablegen müssen. <i>Biskupové, kněží a teologové, kteří dovolí, aby se taková věc šířila mezi lidmi, budou se z toho muset zodpovídat.</i></p>	
81.	<p>Diese freche Ablasspredigt macht es auch gelehrten Männern nicht leicht, das Ansehen des Papstes vor böswilliger Kritik oder sogar vor spitzfindigen Fragen der Laien zu schützen. <i>Takové nespoutané kázání odpuštění dělá i pro učené muže obtížným uchránit posvátnou úctu, která náleží papeži, před pošpiněním a oprávněnými dotazy laiků.</i></p>	
82.	<p>Zum Beispiel: Warum räumt der Papst nicht das Fegefeuer aus um der heiligsten Liebe und höchsten Not der Seelen willen – als aus einem wirklich triftigen Grund -, da er doch unzählige Seelen loskauft um des unheilvollen Geldes zum Bau einer Kirche willen – als aus einem sehr fadenscheinigen Grund -? <i>Jako je: „Proč papež nevyprázdní pro svatou lásku a zoufalou potřebu duší očištěc, když osvobozuje nekonečné množství duší kvůli mizerným penězům, za které staví kostel?“ První důvod by byl nanejvýš spravedlivý, druhý je pak nanejvýš banální.</i></p>	
83.	<p>Oder: Warum bleiben die Totenmessen sowie Jahrfeiern für die Verstorbenen bestehen, und warum gibt er (der Papst) nicht die Stiftungen, die dafür gemacht worden sind, zurück oder gestattet ihre Rückgabe, wenn es schon ein Unrecht ist, für die Losgekauften zu beten? <i>A dále: „Proč se mají konat pohřební mše a mše při výročí úmrtí kvůli mrtvým a proč neuvolní peníze uložené na tento účel, pokud je to špatné modlit se za vykoupené?“</i></p>	
84.	<p>Oder: Was ist das für eine neue Frömmigkeit vor Gott und dem Papst, daß sie einem Gottlosen und Feinde erlauben, für sein Geld eine fromme und von Gott geliebte Seele loszukaufen; doch um der eigenen Not dieser frommen und geliebten Seele willen erlösen sie diese nicht aus freigeschenkter Liebe? <i>Nebo: „A co je to za nový pohled na zbožnost Boha a papeže, že za peníze umožní bezbožným a svým nepřátelům vykoupit z očištěc zbožné duše a přátele Boží, a neosvobodí radši tyto zbožné a milované na základě čisté lásky?“</i></p>	

85.	<p>Oder: Warum werden die kirchlichen Bußsatzungen, die "tatsächlich und durch Nichtgebrauch" an sich längst abgeschafft und tot sind, doch noch immer durch die Gewährung von Ablass mit Geld abgelöst, als wären sie höchst lebendig?</p> <p><i>Nebo: „Proč jsou již dávno anulované, dávno mrtvé a nepoužívané předpisy o kajičnosti nyní uspokojovány odpustky jako by nadále byly živé a v platnosti?“</i></p>	
86.	<p>Oder: Warum baut der Papst, der heute reicher ist als der reichste Crassus, nicht wenigstens die eine Kirche St. Peter lieber von seinem eigenen Geld als dem der armen Gläubigen?</p> <p><i>Nebo: „Proč papež, který je dnes bohatší než nejbohatší z rodiny Crassů, nefinancuje výstavbu baziliky sv. Petra sám místo toho, aby používal peníze nejchudších věřících?“</i></p>	<p>Dass der Papst die Peterskirche nicht von seinem Gelde baut, ist für die, welche das recht deuten, ein Liebedienst und kein Geiz, weil er nämlich die Teilhaber an dem frommen Werk mit Ablässen beschenken, von Strafen entbinden und erretten kann. Auch ist es recht und billig, dass die gemeinsame Kirche aller Christen auf gemeinsame Kosten erneuert wird.</p> <p><i>Pro ty, kdo si to vykládají správně, je skutečnost, že papež nestaví kostel svatého Petra za vlastní peníze, dílem lásky, a ne lakomství, protože může těm, kdo se podílejí na zbožném díle, udělit odpustky, osvobodit je od trestů a zachránit je. Je také správné a spravedlivé, aby se společný kostel všech křesťanů obnovoval na společné náklady.</i></p>
87.	<p>Oder: Was erläßt der Papst oder woran gibt er denen Anteil, die durch vollkommene Reue ein Anrecht haben auf völligen Erlaß und völlige Teilhabe?</p> <p><i>Nebo: „Co papež uděluje těm, kteří mají díky své dokonalé lítosti právo na úplné odpuštění a požehnání?“</i></p>	
88.	<p>Oder: Was könnte der Kirche Besseres geschehen, als wenn der Papst, wie er es (jetzt) einmal tut, hundertmal am Tage jedem Gläubigen diesen Erlaß und diese Teilhabe zukommen ließe?</p> <p><i>Nebo: „O kolik větší požehnání by přišlo do církve, kdyby papež dělal stokrát denně to, co dělá jen jednou, a uděloval odpuštění všem věřícím?“</i></p>	
89.	<p>Wieso sucht der Papst durch den Ablass das Heil der Seelen mehr als das Geld; warum hebt er früher gewährte Briefe und Ablässe jetzt auf, die doch ebenso wirksam sind?</p> <p><i>„Vzhledem k tomu, že papež svými odpustky sleduje spásu věřících spíš než peníze, proč zrušil platnost již udělených odpustků a odpuštění, když měly stejný efekt?“</i></p>	

90.	<p>Diese äußerst peinlichen Einwände der Laien nur mit Gewalt zu unterdrücken und nicht durch vernünftige Gegenargumente zu beseitigen heißt, die Kirche und den Papst dem Gelächter der Feinde auszusetzen und die Christenheit unglücklich zu machen.</p> <p><i>Potlačit tyto velmi trefné otázky laiků silou místo vysvětlování znamená vystavit církev i papeže výsměchu jejich nepřátel a udělat křesťany nešťastnými.</i></p>	
91.	<p>Wenn daher der Ablass dem Geiste und der Auffassung des Papstes gemäß gepredigt würde, lösten sich diese [Einwände] alle ohne weiteres auf, ja es gäbe sie überhaupt nicht.</p> <p><i>Kdyby byly odpustky hlášány v souladu s duchem a vůlí papeže, bylo by snadné všechny uvedené námítky snadno vyvrátit, nebo by vůbec neexistovaly.</i></p>	
92.	<p>Darum weg mit allen jenen Propheten, die den Christen predigen: „Friede, Friede“, und ist doch kein Friede.</p> <p><i>Pryč tedy se všemi těmi proroky, kteří lidu Krista říkají „mír, mír“ a přitom žádný mír není! (Jer 6,14)</i></p>	
93.	<p>Wohl möge es gehen allen den Propheten, die den Christen predigen: „Kreuz, Kreuz“, und ist doch kein Kreuz.</p> <p><i>Ať jsou požehnáni všichni ti proroci, kteří lidu Krista říkají „kříž, kříž“ a přitom žádný kříž není!</i></p>	
94.	<p>Man soll die Christen ermutigen, daß sie ihrem Haupt Christus durch Strafen, Tod und Hölle nachzufolgen trachten.</p> <p><i>Křesťané mají být povzbuzováni, aby následovali Krista, svoji hlavu, skrze tresty, smrt a peklo.</i></p>	
95.	<p>Und daß sie lieber darauf trauen, durch viele Trübsale ins Himmelreich einzugehen, als sich in falscher geistlicher Sicherheit zu beruhigen.</p> <p><i>A tak vcházeji do nebe prostřednictvím mnoha trápení a nespolehali na falešný mír.</i></p>	<p>Es hat also, wer rechtmässig Ablässe erlangte, „Friede, Friede“ hinsichtlich der vergangenen Genuntungstrafen. Es bleibt aber noch das „Kreuz, Kreuz“, um die künftigen zu verhüten. Wer das leugnet, hat keinen Verstand-, sondern irrt und ist toll.</p> <p>Ende</p> <p><i>Kdo tedy zákonně získá odpustky, má „pokoj, mír“, pokud jde o minulé tresty odpuštění. Stále však zůstává „kříž, kříž“, který má zabránit těm budoucím. Kdo to popírá, nemá pochopení, ale mýlí se a je pošetilý.</i></p> <p><i>Konec</i></p>

	<p>Vertrauend nun auf die Wahrheit, unterwirft der Verfasser alles Vorhergehende dem Heiligen Apostolischen Stuhl, dem höchsten Richter in Glaubenssache. Sowie den Ordinarien jeden Orts und den Ketzermeistern. Und damit diese Unterwerfung nicht verdächtig scheine, so überantwortet er dies auch den vier vornehmsten Universitäten in Italien, Frankreich und Deutschland, ja allen unverdächtigen Universitäten der deutschen Nation, und ist bereit, ihr Urteil. Wie es auch ausgehe, zu ertragen und auf sich zu nehmen. Zum Lobe Gottes.</p> <p><i>S důvěrou v pravdu autor předkládá vše výše uvedené Svatému apoštolskému stolci, nejvyššímu soudci ve věcech víry. Stejně jako ordinářům všech míst a mistrům hereze. A aby se toto podání nezdálo podezřelé, svěřuje je také čtyřem nejvýznamnějším univerzitám v Itálii, Francii a Německu, ba všem nepodezřelým univerzitám německého národa, a je připraven přijmout jejich posudek. Ať už bude výsledek jakýkoli, je připraven jejich posudek snést a přijmout. Ke chvále Boží.</i></p>
--	--

Zdroj:

Detlef Plöse – Günter Vogler (edd.): Buch der Reformation. Zeitgenössische Zeugnisse. Berlin 1989, s. 153-158.